C/2026/3927

1.9.2026

ODPORÚČANIE RADY

z 10. júla 2026,

k hospodárskej, sociálnej, štrukturálnej a rozpočtovej politike a politike zamestnanosti Lotyšska

(C/2026/3927)

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 121 ods. 2 a článok 148 ods. 4,

so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1263 z 29. apríla 2024 o účinnej koordinácii hospodárskych politík a mnohostrannom rozpočtovom dohľade a o zrušení nariadenia Rady (ES) č. 1466/97 ([1]), a najmä na jeho článok 3 ods. 3,

so zreteľom na odporúčanie Európskej komisie,

so zreteľom na uznesenia Európskeho parlamentu,

so zreteľom na závery Európskej rady,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre zamestnanosť,

so zreteľom na stanovisko Hospodárskeho a finančného výboru,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre sociálnu ochranu,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre hospodársku politiku,

keďže:

(1) V nariadení (EÚ) 2024/1263 sa stanovujú ciele rámca správy hospodárskych záležitostí, ktorými je podporovať zdravé a udržateľné verejné financie, udržateľný a inkluzívny rast a odolnosť prostredníctvom reforiem a investícií, ako aj zabrániť nadmerným deficitom verejných financií. V uvedenom nariadení sa stanovuje, že Rada a Komisia vykonávajú mnohostranný dohľad v kontexte európskeho semestra v súlade s cieľmi a požiadavkami stanovenými v Zmluve o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ). Európsky semester zahŕňa predovšetkým formulovanie odporúčaní pre jednotlivé krajiny a dohľad nad ich vykonávaním.

([1]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1263 z 29. apríla 2024 o účinnej koordinácii hospodárskych politík a mnohostrannom rozpočtovom dohľade a o zrušení nariadenia Rady (ES) č. 1466/97 (Ú. v. EÚ L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj).

(2) Komisia 25. novembra 2025 prijala stanovisko k návrhu rozpočtového plánu Lotyšska na rok 2026. Komisia v ten istý deň prijala na základe nariadenia (EÚ) č. 1176/2011 správu o mechanizme varovania na rok 2026, v ktorej neurčila Lotyšsko za jeden z členských štátov, vo vzťahu ku ktorým bude potrebné vykonať hĺbkové preskúmanie. Komisia prijala aj odporúčanie na odporúčanie Rady týkajúce sa hospodárskej politiky eurozóny, odporúčanie na odporúčanie Rady týkajúce sa ľudského kapitálu v Európskej únii a návrh spoločnej správy o zamestnanosti na rok 2026, v ktorej sa analyzuje vykonávanie usmernení pre politiky zamestnanosti a zásad Európskeho piliera sociálnych práv. Rada 21. apríla 2026 prijala odporúčanie týkajúce sa hospodárskej politiky eurozóny ([2]) a 9. marca 2026 spoločnú správu o zamestnanosti a odporúčanie týkajúce sa ľudského kapitálu.

(3) Komisia uverejnila 29. januára 2025 Kompas konkurencieschopnosti, čo je strategický rámec, ktorého cieľom je posilniť globálnu konkurencieschopnosť Únie v nasledujúcich piatich rokoch. Sú v ňom identifikované tri transformačné požiadavky, a to inovácia, dekarbonizácia a konkurencieschopnosť a bezpečnosť, ktoré sú kritickými piliermi udržateľného hospodárskeho rastu. Kompas konkurencieschopnosti od svojho uverejnenia poskytuje podklady pre prácu v rámci európskeho semestra, čím sa zabezpečuje, aby hospodárske politiky členských štátov boli konzistentné so strategickými cieľmi EÚ, a vytvára sa jednotný prístup k správe hospodárskych záležitostí, ktorý podporuje udržateľný rast, inováciu a odolnosť v celej Únii.

(4) Európsky semester pre koordináciu hospodárskych politík sa v roku 2026 naďalej vyvíja súbežne so záverečnou fázou vykonávania Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti (RRF) ([3]). Pre plnenie politických priorít v rámci európskeho semestra mali zásadný význam plány obnovy a odolnosti spolu s financovaním v rámci politiky súdržnosti, keďže tieto plány boli potrebné na účinné riešenie všetkých výziev identifikovaných v príslušných odporúčaniach pre jednotlivé krajiny vydaných v nedávnych cykloch, resp. ich významnej podskupiny, pričom odporúčania pre jednotlivé krajiny sa museli zohľadňovať v programoch financovaných z európskej politiky súdržnosti. S blížiacim sa koncom trvania Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti je nevyhnutné naďalej zachovať a rozvíjať reformy a investície podporované a vykonávané v rámci tohto mechanizmu, a to najmä tie, ktoré prispievajú k riešeniu výziev identifikovaných v odporúčaniach pre jednotlivé krajiny.

(5) Komisia 3. júna 2026 uverejnila správu o krajine týkajúcu sa Lotyšska na rok 2026. Posudzoval sa v nej pokrok, ktorý Lotyšsko dosiahlo pri plnení odporúčaní z roku 2025, a hodnotilo sa v nej vykonávanie plánu obnovy a odolnosti Lotyšska. Na základe uvedenej analýzy sa v tejto správe identifikovali najnaliehavejšie výzvy, ktorým Lotyšsko čelí. Okrem toho sa v nej posudzoval pokrok Lotyšska pri vykonávaní Európskeho piliera sociálnych práv a pri dosahovaní hlavných cieľových hodnôt Únie v oblasti zamestnanosti, zručností a znižovania chudoby a sociálneho vylúčenia, ako aj pokrok pri dosahovaní cieľov Organizácie Spojených národov v oblasti udržateľného rozvoja.

(6) Rada 21. januára 2025 na základe posúdenia a odporúčania Komisie prijala odporúčanie, ktorým sa schvaľuje národný strednodobý fiškálno-štrukturálny plán Lotyšska ([4]). Tento plán sa vzťahuje na obdobie od roku 2025 do roku 2028 a predstavuje fiškálnu úpravu rozloženú na štyri roky. Rada odporučila tieto maximálne miery rastu čistých výdavkov: 5,9 % v roku 2025, 3,6 % v roku 2026, 3,4 % v roku 2027 a 3,3 % v roku 2028, čo zodpovedá maximálnym kumulatívnym mieram rastu vypočítaným vo vzťahu k východiskovému roku 2023, a to 15,5 % v roku 2025, 19,7 % v roku 2026, 23,8 % v roku 2027 a 27,9 % v roku 2028.

([2]) Ú. v. EÚ C, C/2026/2434, 28.4.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/2434/oj.

([3]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 z 12. februára 2021, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti (Ú. v. EÚ L 57, 18.2.2021, s. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

([4]) Odporúčanie Rady z 21. januára 2025, ktorým sa schvaľuje národný strednodobý fiškálno-štrukturálny plán Lotyšska, Ú. v. EÚ C, C/2025/652, 10.2.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/652/oj).

(7) Útočná vojna Ruska proti Ukrajine a jej dôsledky predstavujú pre Európsku úniu existenčnú výzvu. Komisia vyzvala členské štáty, aby požiadali o koordinovanú aktiváciu národnej únikovej doložky Paktu stability a rastu s cieľom podporiť úsilie EÚ o dosiahnutie rýchleho a výrazného zvýšenia výdavkov na obranu ([5]), pričom Európska rada tento návrh 6. marca 2025 uvítala. V nadväznosti na žiadosť Lotyšska prijala Rada 8. júla 2025 na základe odporúčania Komisie odporúčanie, ktorým sa Lotyšsku povoľuje odchýliť sa od odporúčaných maximálnych mier rastu čistých výdavkov ([6]). Obdobie aktivácie národnej únikovej doložky (v rokoch 2025 až 2028) umožňuje Lotyšsku zmeniť priority výdavkov verejnej správy alebo zvýšiť príjmy verejnej správy tak, aby trvalo vyššie výdavky na obranu neohrozili fiškálnu udržateľnosť v strednodobom horizonte.

(8) Lotyšsko 30. apríla 2026 predložilo svoju výročnú správu o pokroku za rok 2026 ([7]) týkajúcu sa dodržiavania odporúčaných maximálnych mier rastu čistých výdavkov a realizácie reforiem a investícií reagujúcich na hlavné výzvy uvedené v odporúčaniach pre túto krajinu v rámci európskeho semestra. V tejto výročnej správe o pokroku sa zohľadňujú aj polročné správy Lotyšska o pokroku dosiahnutom pri plnení jeho plánu obnovy a odolnosti v súlade s článkom 27 nariadenia (EÚ) 2021/241.

(9) Rast reálneho HDP v roku 2025 predstavoval 2,1 % a inflácia podľa HICP bola na úrovni 3,8 %. V prognóze Komisie z jari 2026 sa predpokladá nárast reálneho HDP o 1,4 % v roku 2026 a o 1,6 % v roku 2027, zatiaľ čo inflácia podľa HICP má byť v roku 2026 na úrovni 3,6 % a v roku 2027 na úrovni 2,2 %.

(10) Na základe údajov, ktoré poskytol Eurostat ([8]), sa deficit verejných financií Lotyšska zvýšil z 1,8 % HDP v roku 2024 na 2,5 % v roku 2025. Zvýšenie deficitu v roku 2025 odráža najmä nepriaznivý fiškálny vplyv reformy dane z príjmov fyzických osôb a zníženie príjmov z majetku, ktoré ovplyvnili nižšie výplaty dividend od štátom vlastnených podnikov a nižšie príjmy z úrokov. Vychádzajúc z opatrení, ktoré boli v príslušných oblastiach politiky známe k dátumu uzávierky prognózy, sa v prognóze Komisie z jari 2026 predpokladá deficit na úrovni 3,3 % HDP v roku 2026 a na úrovni 4,3 % HDP v roku 2027. Nárast v roku 2026 vyplýva najmä z vyšších investícií (vrátane investícií do obrany), rastúcich úrokových nákladov a pokračujúceho rastu sociálnych transferov, najmä v dôsledku valorizácie dôchodkov a dávok, ktorá prevyšuje hospodársky rast, a rastúceho počtu príjemcov dôchodkov. Ďalší nárast deficitu v roku 2027 odráža najmä ďalšie účinky reformy dane z príjmov fyzických osôb a znižovanie príjmov z nehnuteľností, ako aj prudký nárast výdavkov na obranu spolu s pokračujúcim vysokým rastom sociálnych transferov.

(11) Podľa odhadov Komisie boli zámery fiškálnej politiky ([9]), ktoré zahŕňajú výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov aj z prostriedkov EÚ, v roku 2025 expanzívne, a to na úrovni 1,1 % HDP. Predpokladá sa, že v roku 2026 budú expanzívne, a to na úrovni 1,5 % HDP, a v roku 2027 budú vo všeobecnosti neutrálne.

([5]) Oznámenie Komisie s názvom Zohľadnenie zvýšených výdavkov na obranu v rámci Paktu stability a rastu, Brusel, 19. 3. 2025, C (2025) 2000 final.

([6]) Odporúčanie Rady z 8. júla 2025, ktorým sa Lotyšsku umožňuje odchýliť sa od maximálnych mier rastu čistých výdavkov stanovených Radou podľa nariadenia (EÚ) 2024/1263 (aktivácia národnej únikovej doložky) (Ú. v. EÚ C, C/2025/3970, 20.8.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3970/oj).

([7]) Výročné správy o pokroku 2026 sú k dispozícii na adrese: https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_en.

([8]) Eurostat – Euro ukazovatele, 22. 4. 2026.

([9]) Zámery fiškálnej politiky sú vymedzené ako miera ročnej zmeny východiskovej rozpočtovej pozície verejnej správy. Ich cieľom je posúdiť hospodársky impulz vyplývajúci z fiškálnych politík, a to tých, ktoré sú financované z vnútroštátnych zdrojov, ako aj tých, ktoré sú financované z rozpočtu EÚ. Zámery fiškálnej politiky sa merajú ako rozdiel medzi i) strednodobým potenciálnym rastom a ii) zmenou primárnych výdavkov bez diskrečných príjmových opatrení a vrátane výdavkov financovaných z nenávratnej podpory (grantov) v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie.

(12) Na základe údajov, ktoré poskytol Eurostat ([10]), verejný dlh Lotyšska vzrástol zo 46,2 % HDP na konci roka 2024 na 46,9 % HDP na konci roka 2025 Zvýšenie miery zadlženosti v roku 2025 odzrkadľuje najmä rozpočtový deficit a kladné zosúladenie dlhu a deficitu. Na základe opatrení v príslušných oblastiach politiky, ktoré boli známe k dátumu uzávierky prognózy, sa v prognóze Komisie z jari 2026 predpokladá, že pomer dlhu k HDP sa do konca roka 2026 zvýši na 48,8 %, pričom do konca roka 2027 dôjde k ďalšiemu zvýšeniu na 53,8 %. Zvýšenia v rokoch 2026 a 2027 odrážajú najmä vysoké primárne deficity a vzostupné zosúladenie dlhu a deficitu ovplyvnené nadchádzajúcimi splátkami eurobondov.

(13) Na základe údajov Eurostatu ([11]) dosiahli celkové výdavky verejnej správy na obranu v Lotyšsku v roku 2025 úroveň 3,2 % HDP, čo v porovnaní s referenčným rokom 2021 zodpovedá zvýšeniu o 0,7 percentuálneho bodu HDP. Podľa prognózy Komisie z jari 2026 sa predpokladá, že v roku 2026 dosiahnu 4,1 % HDP, čo v porovnaní s rokom 2021 zodpovedá nárastu o 1,7 percentuálneho bodu HDP ([12]).

(14) Únia naďalej čelí rizikám v súvislosti s narušením dodávok energie a zvýšenou volatilitou cien, ktoré ešte zhoršuje geopolitické napätie ovplyvňujúce svetové trhy s ropou a plynom. Skúsenosti z energetickej krízy v rokoch 2022 – 2023 ukázali, že rozsiahle a necielené opatrenia prinášajú veľké fiškálne náklady a sú sociálne a ekonomicky neefektívne. Od vypuknutia vojny na Blízkom východe vo februári 2026 Lotyšsko prijalo opatrenia fiškálnej politiky na zmiernenie vplyvu vysokých cien energií na domácnosti a podniky ([13]). Zahŕňajú necielené zníženie spotrebnej dane z nafty a cielené zníženie spotrebnej dane z poľnohospodárskej nafty, a to od 1. apríla do 30. júna 2026. Podľa prognózy Komisie z jari 2026 sa predpokladá, že fiškálne náklady na tieto opatrenia budú v roku 2026 predstavovať menej ako 0,1 % HDP. Komisia odhaduje, že ak by tieto opatrenia zostali v platnosti do konca roka 2026, fiškálne náklady na ne by v roku 2026 predstavovali 0,1 % HDP.

(15) Podľa výpočtov Komisie rástli čisté výdavky v Lotyšsku v roku 2025 o 5,0 % a kumulatívne za roky 2024 a 2025 o 10,2 %. Rast čistých výdavkov v roku 2025 je nižší ako odporúčaná maximálna miera rastu. Ak vezmeme do úvahy roky 2024 a 2025 spolu, aj kumulatívna miera rastu čistých výdavkov je nižšia ako odporúčaná maximálna miera rastu.

(16) Podľa výpočtov Komisie sa predpokladá, že čisté výdavky v Lotyšsku porastú v roku 2026 o 6,7 % a kumulatívne za roky 2024, 2025 a 2026 o 17,5 %. Predpokladaný rast čistých výdavkov v roku 2026 je vyšší ako odporúčaná maximálna miera rastu, čo zodpovedá odchýlke na úrovni 1,2 % HDP v ročnom vyjadrení. Ak vezmeme do úvahy roky 2024, 2025 a 2026 spolu, predpokladaná kumulatívna miera rastu čistých výdavkov je nižšia ako odporúčaná maximálna miera rastu ([14]).

([10]) Eurostat – Euro ukazovatele, 22. 4. 2026.
([11]) Eurostat, výdavky verejnej správy podľa štatistickej klasifikácie výdavkov verejnej správy (COFOG).
([12]) Vymedzenie výdavkov na obranu v rámci NATO sa líši od vymedzenia výdavkov na obranu v rámci COFOG. K rozdielom navyše môže dôjsť aj v dôsledku času zaznamenania výdavkov, najmä v prípade vojenského vybavenia, keďže pri vykazovaní v rámci NATO sa v súvislosti s časom zaznamenania výdavkov neuplatňujú vnútroštátne účtovné pravidlá.
([13]) Ide o stav k dátumu uzávierky prognózy Komisie z jari 2026 (4. mája 2026).
([14]) Keďže Lotyšsko využíva flexibilitu v rámci národnej únikovej doložky, posúdenie súladu sa sústreďuje na druhé uvedené porovnanie.

(17) Komisia 3. júna 2026 prijala správu podľa článku 126 ods. 3 ZFEÚ ([15]). V uvedenej správe sa posudzuje situácia Lotyšska vo vzťahu ku kritériu deficitu, keďže plánovaný deficit verejných financií krajiny v roku 2026 presahuje referenčnú hodnotu 3 % HDP. V správe sa dospelo k záveru, že po náležitom zohľadnení všetkých závažných faktorov Lotyšsko splnilo kritérium deficitu. Vzhľadom na uvedené skutočnosti a po zvážení stanoviska Hospodárskeho a finančného výboru zriadeného podľa článku 126 ods. 4 ZFEÚ Komisia nenavrhla začať postup pri nadmernom deficite.

(18) Verejné financie sú pod tlakom, aby sa vyrovnali s potrebami štrukturálnych výdavkov. Súčasný ročný rozpočet a strednodobý rozpočtový rámec obsahujú záväzky na vyššie výdavky na obranu financované dlhom, ale neposkytujú dostatočné finančné prostriedky na zdravotnú starostlivosť a sociálnu ochranu. Nízke verejné výdavky na zdravotnú starostlivosť naďalej negatívne ovplyvňujú jej dostupnosť, zatiaľ čo primeranosť dôchodkov zostane podľa prognóz v strednodobom až dlhodobom horizonte veľmi nízka. Zabezpečenie primeraného financovania kľúčových priorít pri zachovaní fiškálnej udržateľnosti si vyžaduje komplexný prístup, ktorý zahŕňa zvýšenie dodatočných daňových príjmov, zníženie tieňovej ekonomiky a zvýšenie efektívnosti výdavkov.

(19) Lotyšsko ako členský štát na východnej vonkajšej hranici EÚ navyše čelí tlakom na výdavky súvisiacim s obranou a odolnosťou voči hybridným hrozbám, ako sú narušenia informačných systémov v oblasti kritickej infraštruktúry a nálety dronov, a špecifickým výzvam, ktoré ovplyvňujú dynamiku hospodárskeho a sociálneho rozvoja. Útočná vojna Ruska proti Ukrajine nielenže zhoršuje niektoré existujúce štrukturálne výzvy, ale zvyšuje aj bezpečnostné tlaky, narúša cezhraničnú hospodársku činnosť a znižuje investičnú atraktívnosť. Hoci Lotyšsko už výrazne zvýšilo výdavky na obranu, bezpečnostné výzvy si vyžadujú ďalšie investície do civilnej ochrany a pripravenosti, ako aj do vojenskej mobility. Takéto investície by mohli mať dvojitý prínos, a to riešenie bezpečnostných výziev a vytvorenie príležitostí pre hospodárstva jednotlivých regiónov.

(20) Daňové príjmy Lotyšska v roku 2024 predstavovali 34,9 % HDP a zostali pod priemerom EÚ, ktorý je na úrovni 39,4 %. Lotyšsko sa naďalej vo veľkej miere spolieha na dane zo spotreby a z práce ako na hlavné zdroje príjmov. Dane z majetku (vrátane dane z príjmu právnických osôb) a dane z nehnuteľností majú v porovnaní s inými členskými štátmi EÚ v daňovom mixe menší podiel. Lotyšsko v rokoch 2025 a 2026 mierne zvýšilo dane z majetku a rôzne dane zo spotreby, ktoré sú menej škodlivé pre rast a slúžia politickým cieľom (vrátane spotrebných daní z palív, tabaku, alkoholu a nealkoholických nápojov, dane zo služobného auta a dane z hazardných hier a lotérií). Dodatočné príjmy z týchto daní však boli viac ako kompenzované vplyvom reformy zdaňovania práce v roku 2025, ktorá znížila príjmy.

(21) Podľa údajov z prieskumu z roku 2024 zostáva podiel tieňovej ekonomiky na HDP vysoký a dosahuje 21,4 %, najmä v dôsledku vysokého podielu nedeklarovaných miezd („mzdy na ruku“). Hoci Lotyšsko zavádza opatrenia na lepšie odhaľovanie neplatenia daní alebo daňových únikov, ako je povinná elektronická fakturácia transakcií a systém hodnotenia daňovníkov, je potrebné ďalšie úsilie na zlepšenie digitálnych nástrojov, podporu dobrovoľného dodržiavania predpisov a posilnenie mechanizmov presadzovania.

(22) Na rozdiel od praxe z predchádzajúcich rokov sa pri príprave rozpočtu na rok 2026 väčšina úspor identifikovaných v preskúmaniach výdavkov zamerala na financovanie kľúčových priorít vlády. Hoci proces v roku 2026 znamenal vítanú zmenu v prístupe, Lotyšsko by mohlo ťažiť z ďalšej inštitucionalizácie tejto praxe v budúcich rozpočtoch, ako aj z rozšírenia rozsahu a ambícií preskúmaní výdavkov. Ďalšie kroky na zavedenie zostavovania rozpočtu podľa výkonnosti môžu takisto pomôcť posilniť kvalitu a efektívnosť verejných výdavkov.

([15]) Správa Komisie vypracovaná v súlade s článkom 126 ods. 3 Zmluvy o fungovaní Európskej únie, 3. 6. 2026 [COM(2026) 302 final].

(23) Aby sa v širšej miere preberala zodpovednosť za úspešné vykonávanie nástrojov financovania Únie, naďalej treba systematicky, zmysluplne a včas zapájať miestne a regionálne orgány, sociálnych partnerov, občiansku spoločnosť a ďalšie relevantné zainteresované strany, a to aj v kontexte európskeho semestra.

(24) Vykonávanie programov politiky súdržnosti, ktoré zahŕňajú podporu z Európskeho fondu regionálneho rozvoja (EFRR), Fondu na spravodlivú transformáciu (FST), Európskeho sociálneho fondu plus (ESF+) a Kohézneho fondu (KF), prebieha v Lotyšsku rýchlejšie, než je priemer v rámci EÚ, a to tak z hľadiska výberu projektov, ako aj z hľadiska platieb. Je dôležité udržať súčasnú dynamiku a zároveň maximalizovať vplyv investícií v praxi. Lotyšsko už v rámci svojich programov politiky súdržnosti prijíma opatrenia na podporu konkurencieschopnosti a rastu. Niektoré oblasti si však môžu vyžadovať ďalšie posilnenie vykonávania, a to vrátane oblastí týkajúcich sa rozsiahlej infraštruktúry, dopravy, ako aj rozšírenia podpory pre MSP v regiónoch mimo hlavného mesta. Je nevyhnutné zabezpečiť, aby sa rýchlo a účinne realizovali nové investície, ktoré Lotyšsko identifikovalo vo svojom strednodobom preskúmaní fondov politiky súdržnosti – najmä tie, ktoré súvisia s piatimi prioritami stanovenými v nariadení o strednodobom preskúmaní ([16]).

(25) Lotyšsko čelí výzvam súvisiacim s prístupom k financiám, výskumom a inováciami, energetickou efektívnosťou, udržateľnou dopravou, riadením zdrojov, nedostatkom pracovnej sily a zručností, so sociálnou ochranou, s prístupom k zdravotnej starostlivosti a s bývaním.

(26) Hoci sa úverová činnosť od roku 2024 v dôsledku uvoľnenej menovej politiky zvýšila, v oblasti bankových úverov pre podniky nedošlo k výrazným štrukturálnym zmenám. Vďaka vládnym iniciatívam sa síce zlepšili podmienky poskytovania úverov domácnostiam, najmä v dôsledku zjednodušených podmienok refinancovania hypoték, podmienky pôžičiek pre podniky sa v podstate nezmenili. Lotyšsko zaviedlo niektoré schémy verejnej podpory, predovšetkým prostredníctvom štátnej rozvojovej finančnej agentúry ALTUM, vrátane rámca verejných záruk, programu veľkých investícií, podpory investícií v oblasti zelenej transformácie (ako je centralizované zásobovanie teplom a výroba biometánu), ako aj iniciatív v oblasti inovácií, hospodárskej odolnosti a vojenských výrobkov alebo výrobkov dvojakého použitia. Je potrebné vyvinúť väčšie úsilie na podporu investícií spoločností do digitalizácie vrátane zvýšenia základnej digitálnej intenzity. Napriek dobrému finančnému zdraviu bánk pretrvávajú prísne požiadavky na kolaterál a vysoké úrokové sadzby, najmä mimo Rigy. Kapitálové trhy v Lotyšsku sú stále nedostatočne rozvinuté. Pri rozširovaní možností financovania mimo tradičných zdrojov naďalej pretrvávajú problémy, ktorých dôkazom je nízka kapitalizácia na akciovom trhu a obmedzené využívanie financovania prostredníctvom kótovaných akcií a dlhopisov. Investície rizikového kapitálu zaostávajú za priemerom EÚ, pričom ich brzdí slabé súkromné financovanie, zatiaľ čo lotyšské dôchodkové fondy sa vyznačujú obmedzenými domácimi investíciami a nízkymi výnosmi. Prístup k financovaniu by mohla zlepšiť podpora mobility dlžníkov a hospodárskej súťaže na trhu podnikových úverov, pokračujúce úsilie o posilnenie verejných schém poskytovania úverov a záruk, ako aj aktivácia kapitálových trhov.

(27) Nízka úroveň výdavkov na výskum a vývoj v Lotyšsku, a to najmä súkromných, naďalej obmedzuje inovácie, čo dokazuje počet patentových prihlášok na miliardu HDP, ktorý je stále nižší ako polovica priemeru EÚ. Spolupráca medzi podnikmi a akademickou obcou je naďalej obmedzená, čo spomaľuje prenos znalostí. Spoločnosti upozorňujú na dlhé a zložité postupy pri spolupráci s výskumnými inštitúciami, zatiaľ čo výskumným pracovníkom chýbajú stimuly na zapojenie sa do aplikovaných projektov. Tieto problémy viedli k slabému rastu produktivity, najmä mimo regiónu hlavného mesta, ktorý zhoršuje nízka kapitálová náročnosť a obmedzené prerozdelenie naprieč odvetviami. Činnosť startupov takisto zaostáva za Estónskom a Litvou s menším počtom nových registrácií za rok. Napriek priaznivému regulačnému prostrediu zostávajú ekosystémy startupov a scaleupov nedostatočne rozvinuté v dôsledku roztrieštenej a nízkej finančnej podpory. Pri riešení týchto problémov by strategicky navrhnutá finančná podpora, ako napríklad podpora vyžadujúca súkromné spolufinancovanie alebo zavedenie povinnosti zamestnávať výskumných pracovníkov, a pokrok v reforme vysokoškolského vzdelávania s cieľom podporiť spoluprácu s priemyslom mohli pomôcť budovať kapacity a podporiť inovácie, čím by sa rozšírilo zapojenie do výskumu a inovácií a zvýšila by sa úroveň produktivity. Dlhodobé politiky na podporu rastu startupov v Lotyšsku a stimulovanie investícií podnikov do výskumu a vývoja vrátane podpory zamestnanosti v oblasti výskumu a vývoja v súkromnom sektore by takisto časom posilnili dlhodobejší rast TFP.

([16]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2025/1914 z 18. septembra 2025, ktorým sa menia nariadenia (EÚ) 2021/1058 a (EÚ) 2021/1056, pokiaľ ide o osobitné opatrenia na riešenie strategických výziev v rámci strednodobého preskúmania.

(28) V roku 2025 vyrábalo Lotyšsko 73 % čistej elektriny z obnoviteľných zdrojov energie, čo je jeden z najvyšších podielov v EÚ, pričom väčšinu tejto výroby tvorila vodná energia. Zatiaľ čo inštalovaná kapacita slnečnej energie v posledných rokoch vzrástla, kapacita veternej energie sa zvýšila len nepatrne. Vzhľadom na obmedzený priestor na ďalšie rozširovanie vodnej energie je rozhodujúce zvyšovanie objemu veternej a slnečnej energie, aby sa znížila expozícia voči nestálosti cien fosílnych palív a závislosti od nich. Hoci nedávne legislatívne a regulačné iniciatívy do určitej miery zmiernili preťaženie siete, malo by sa zlepšiť riadenie čakania na pripojenie do siete, napríklad zmenou prístupu „kto prv príde, ten prv berie“ na prístup, ktorý uprednostňuje finančne životaschopné projekty pripravené na realizáciu. Okrem toho je potrebné prijať opatrenia na skrátenie času potrebného na vydanie povolenia pre projekty v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov. Napriek prebiehajúcemu úsiliu by sa takisto mohol urýchliť proces určovania oblastí vhodných na zrýchlenú výrobu energie z obnoviteľných zdrojov.

(29) Spotrebitelia elektriny v Lotyšsku sú naďalej vystavení prudkým cenovým skokom, najmä v obdobiach nízkej výroby z obnoviteľných zdrojov, keď sa systém vo väčšej miere spolieha na nákladnú výrobu z fosílnych palív a dovoz, čo poukazuje na pretrvávajúci význam podpory riešení nefosílnej flexibility, ako je uskladňovanie energie a riadenie odberu. V roku 2025 boli uvedené do prevádzky dva batériové systémy uskladňovania energie, ktoré boli podporené z finančných prostriedkov EÚ a začali poskytovať kľúčové služby flexibility. Nedávnymi aktualizáciami právnych predpisov sa zjednodušilo udeľovanie povolení pre projekty spoločného uskladňovania energie z obnoviteľných zdrojov. Mohlo by sa urobiť viac pre to, aby sa spotrebiteľom a prevádzkovateľom umožnilo zabezpečiť flexibilitu elektrizačnej sústavy Lotyšska, napríklad podporou nezávislých agregátorov malého dopytu, prechodom na zmluvy o dynamickej cene elektriny a testovaním pilotných projektov flexibility s väčšími účastníkmi.

(30) Hoci konečná spotreba energie pripadajúca na odvetvie budov v posledných rokoch klesá, toto odvetvie zostáva hlavným spotrebiteľom energie v krajine a na dosiahnutie cieľov v oblasti obnovy a energetickej efektívnosti do roku 2030 sú potrebné ďalšie opatrenia. V roku 2025 boli zavedené regulačné a legislatívne iniciatívy na urýchlenie miery obnovy vrátane revízie pravidiel hlasovania a rozhodovania v bytových domoch. Je to zvlášť dôležité vzhľadom na veľký počet bytových domov postavených pred rokom 1990. Systémy podpory energetickej efektívnosti sú naďalej závislé od verejných finančných prostriedkov, predovšetkým od EÚ. Lotyšsku by mohlo prospieť prilákanie dodatočného súkromného financovania, napríklad ponukou väčšieho počtu finančných nástrojov a možností zníženia rizika, pričom by sa podpora založená na grantoch mohla zamerať na zraniteľnejšie domácnosti. Osobitné úsilie je potrebné vyvinúť na podporu elektrifikácie a zavádzania energeticky efektívnych nízkouhlíkových technológií na vykurovanie a chladenie, ktoré predstavujú väčšinu konečnej spotreby energie v domácnostiach.

(31) Hoci Lotyšsko podniklo kroky na dekarbonizáciu odvetvia dopravy, toto odvetvie zostáva jedným z najväčších zdrojov emisií skleníkových plynov v krajine. Cestná doprava je z 92 % závislá od fosílnych palív a zodpovedá za 83 % emisií z dopravy. Zákon o energetike v doprave, ktorý bol prijatý koncom roka 2025 a účinnosť nadobudol 1. januára 2026, poskytuje rámec na dosiahnutie cieľov smernice RED III v odvetví dopravy. Využívanie súkromných elektrických vozidiel mierne vzrástlo z 0,8 % v roku 2024 na 1,05 % v roku 2025, zatiaľ čo nabíjacia infraštruktúra pre ľahké úžitkové vozidlá sa v roku 2025 zdvojnásobila, hoci vychádza z nízkeho základu a pre ťažké úžitkové vozidlá zostáva obmedzená. Lotyšsko by preto mohlo ťažiť z ďalšej podpory využívania vozidiel s nízkymi a nulovými emisiami, a to aj v rámci komerčného vozového parku, a z rozširovania svojej nabíjacej infraštruktúry, najmä pre ťažké úžitkové vozidlá. Pokiaľ ide o železničnú dopravu, zatiaľ čo 90 % železničnej osobnej dopravy je elektrifikovaných, nákladná doprava sa stále spolieha na naftu, pričom celková elektrifikácia železníc v Lotyšsku dosahuje len 14 % v porovnaní s priemerným 57 % pokrytím v EÚ. Očakáva sa, že dokončenie projektu Rail Baltica strategicky začlení Lotyšsko do železničnej siete EÚ, výrazne zlepší pokrytie železničnou dopravou a zároveň uľahčí prechod z cestnej dopravy na železničnú, a tým podporí ďalšie znižovanie emisií skleníkových plynov z dopravy.

(32) Lotyšsko čelí výzvam pri prechode na obehové hospodárstvo a produktivita jeho zdrojov je v súčasnosti približne o polovicu nižšia ako priemer EÚ. Lotyšsko výrazne znížilo emisie skleníkových plynov vo výrobnom odvetví, avšak energetická náročnosť lotyšského výrobného priemyslu patrí naďalej k najvyšším v EÚ. Hoci Lotyšsko zlepšilo svoj systém nakladania s odpadom, keď v roku 2025 zaviedlo triedený zber textilných výrobkov a v roku 2026 spustilo systém zálohovania elektronických cigariet, a má dobrú mieru recyklácie špecifických tokov odpadu (plastové obaly, stavebný odpad a odpad z demolácie), jeho miera využívania obehových materiálov v roku 2024 bola v porovnaní s priemerom EÚ len polovičná (6,8 % v porovnaní s 12,2 % v EÚ), a preto by mu mohlo prospieť ďalšie zlepšenie. Takmer polovica lotyšského komunálneho odpadu sa stále ukladá na skládky. Lotyšsko nesmeruje k dosiahnutiu svojho cieľa v oblasti odstraňovania uhlíka. Za roky 2020 – 2023 je nárast emisií skleníkových plynov v sektore LULUCF kumulatívnym výsledkom vyššej miery ťažby a vyššej miery úmrtnosti stromov v zrelých lesoch.

(33) Vzhľadom na kľúčovú úlohu ľudského kapitálu pri posilňovaní konkurencieschopnosti a strategickej autonómie Únie Rada v roku 2026 odporučila, aby členské štáty prijali opatrenia na urýchlené riešenie štrukturálnych výziev súvisiacich s ľudským kapitálom v oblasti zručností, vzdelávania a odbornej prípravy, ktoré bránia konkurencieschopnosti. K vykonávaniu odporúčania Rady týkajúceho sa ľudského kapitálu v Únii môžu prispieť aj odporúčania na rok 2026 adresované Lotyšsku.

(34) Konkurencieschopnosť naďalej brzdí nedostatok pracovnej sily a zručností, a to aj pokiaľ ide o oblasť vedy, technológie, inžinierstva a matematiky (STEM), výučbu, výskum a digitalizáciu, ako aj sociálnu a zdravotnú starostlivosť. Nedostatok pracovných síl v odvetviach, ako je výroba energie a priemysel, je naďalej veľký a v nasledujúcich desaťročiach sa bude ešte viac prehlbovať. Zlepšenie pracovných podmienok by mohlo pomôcť prilákať a udržať si kvalifikovaných pracovníkov, a to aj v odvetviach, ako je výučba, zdravotníctvo a sociálna starostlivosť. Inovačnú kapacitu a konkurencieschopnosť Lotyšska oslabuje nízky počet absolventov v oblasti vedy, techniky, inžinierstva a matematiky (STEM) a nedostatok pracovných síl vo výskume. Lotyšsko dosahuje slabé výsledky v oblasti digitálnych zručností, najmä základných digitálnych zručností, kde sa umiestňuje na štvrtom najhoršom mieste v EÚ, čo zároveň ovplyvňuje digitalizáciu MSP. Napriek nedávnemu úsiliu je lotyšský systém vzdelávania dospelých aj naďalej roztrieštený a nie je plne prispôsobený potrebám trhu práce. Lotyšsko by mohlo využiť posilnenie dlhodobého plánovania v oblasti vzdelávania dospelých prijatím národnej stratégie rozvoja ľudského kapitálu. Aktívne politiky trhu práce a odborné vzdelávanie a príprava by sa mohli lepšie prepojiť s potrebami trhu práce prostredníctvom úzkej spolupráce s organizáciami zamestnávateľov a odborovými zväzmi.

(35) Lotyšsko naďalej čelí vysokej miere nerovnosti, pričom pomer príjmov horného a dolného kvintilu sa zvýšil zo 6,28 v roku 2024 na 6,68 v roku 2025, čo je výrazne nad priemerom EÚ, ktorý je 4,62. Okrem toho, hoci sa miera ľudí ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením v roku 2024 znížila na 24,3 %, zostáva nad priemerom EÚ, ktorý je 21 %. Miera rizika chudoby je zvlášť vysoká v prípade zraniteľných skupín, ako sú starší ľudia, ľudia so zdravotným postihnutím a domácnosti s jedným rodičom. To odráža relatívne nízke pokrytie a nízku primeranosť sociálnej ochrany, najmä pokiaľ ide o nepríspevkové dávky. Vplyv sociálnych transferov okrem dôchodkov, ktorý bol už aj tak jeden z najnižších v EÚ, sa už druhý rok po sebe znížil. V prípade osôb so zdravotným postihnutím je pokrytie príspevkami na osobitnú starostlivosť nízke a existujúce príspevky neboli zvýšené tak, aby držali krok s infláciou. Napriek niektorým nedávnym opatreniam zostáva primeranosť starobných dôchodkov jednou z najnižších v EÚ, pričom sa očakáva, že bez politickej reakcie sa celkový náhradový pomer bude v nasledujúcich rokoch ďalej zhoršovať. Sociálne služby a dlhodobá starostlivosť, najmä domáca starostlivosť, sú stále nedostatočne rozvinuté. Okrem toho pretrvávajú rozdiely medzi jednotlivými územiami v hospodárskom a sociálnom rozvoji. Regióny hraničiace s Ruskom a Bieloruskom, najmä Latgalsko, a vidiecke oblasti sú obzvlášť ovplyvnené vyľudňovaním, nižšou úrovňou vzdelania, obmedzeným prístupom k zdravotnej starostlivosti a sociálnym službám, čo prehlbuje sociálne vylúčenie a riziko chudoby. Riešenie týchto výziev by zároveň prispelo k podpore vzostupnej sociálnej konvergencie, čo je v súlade s analýzou jednotlivých krajín útvarov Komisie v druhej fáze, vychádzajúcou z rámca sociálnej konvergencie ([17]).

(36) Výsledky Lotyšska v oblasti zdravia sa zlepšujú len málo, pričom krajina vykazuje jednu z najnižších mier strednej dĺžky života v EÚ a vysokú mieru úmrtnosti, ktorej sa dá vyhnúť. Nízke verejné výdavky na zdravotnú starostlivosť napriek určitým dodatočným finančným prostriedkom ovplyvňujú odolnosť systému a naďalej bránia prístupu ku kvalitnej starostlivosti, o čom svedčia dlhé čakacie lehoty a vysoké doplatky v dôsledku obmedzeného balíka zákonných dávok. Hoci vláda prijala určité opatrenia na riešenie vysokých doplatkov vrátane rozšírenia zoznamu hradených liekov a zvýšenia sadzby úhrady, vysoké doplatky naďalej predstavujú neprimeranú finančnú záťaž pre domácnosti s nízkym príjmom, čím prehlbujú nerovnosti v zdravotných výsledkoch a vedú k vysokej miere neuspokojených zdravotných potrieb celej populácie. Zdravotnícke zariadenia okrem toho čelia vážnemu nedostatku zdravotníckych pracovníkov, ktorých nábor a udržanie v práci negatívne ovplyvňujú nepriaznivé pracovné podmienky. Toto odvetvie mohlo stať pre pracovníkov atraktívnejším, ak by sa riešilo vysoké pracovné zaťaženie, štrukturálne zvýšenie odmeňovania v odvetví verejnej zdravotnej starostlivosti a zlepšenie kariérnych výsledkov. Hlavnými príčinami zlého zdravotného stavu sú naďalej rizikové faktory správania, ako je nadmerná konzumácia alkoholu, fajčenie a nízka fyzická aktivita. Tento problém by sa dal zmierniť posilnením preventívnych zdravotných politík vrátane preventívnych vyšetrení a kampaní v oblasti verejného zdravia.

([17]) SWD(2026)122 – *Second-stage country analysis on social convergence in line with the Social Convergence Framework* (Analýza sociálnej konvergencie jednotlivých krajín v druhej fáze, vychádzajúca z rámca sociálnej konvergencie), 2026.

(37) Lotyšský bytový fond je stále zastaraný a nevyhovujúci, najmä z hľadiska energetickej efektívnosti, a to v dôsledku dlhoročného nedostatku investícií a vysokého počtu bytových domov postavených pred rokom 1990. To vytvára finančný tlak na domácnosti, najmä vzhľadom na rastúce náklady na energie. Výrazné regionálne a sociálno--ekonomické rozdiely obmedzujú výstavbu a obnovu obytných nehnuteľností, najmä mimo Rigy. Okrem toho je trh s nájomným a so sociálnym bývaním stále nedostatočne rozvinutý. Prístup k sociálnemu bývaniu sa poskytuje predovšetkým na základe výšky príjmu a nie je dostatočne prispôsobený potrebám osôb so zdravotným postihnutím. Prístup „bývanie na prvom mieste“ je nedostatočne rozvinutý a je obmedzený na región hlavného mesta Riga. Celkovo je bezdomovectvo naďalej pretrvávajúcim sociálnym problémom a vnútroštátne politiky sa mu dostatočne nevenujú. Nedostatok kvalitných a cenovo dostupných bytov oslabuje mobilitu pracovnej sily a spoločenský blahobyt. Lotyšsko zaviedlo niekoľko programov na podporu výstavby cenovo dostupného bývania v regiónoch, predovšetkým prostredníctvom štátnej rozvojovej finančnej agentúry ALTUM, ale je potrebné vyvinúť väčšie úsilie na rozšírenie fondu sociálneho bývania a zlepšenie kvality a primeranosti bývania, a to aj prostredníctvom obnovy a energetických zlepšení, najmä mimo regiónu hlavného mesta.

(38) Vzhľadom na úzke prepojenia medzi ekonomikami členských štátov eurozóny a ich kolektívny príspevok k fungovaniu hospodárskej a menovej únie Rada v roku 2026 odporučila, aby členské štáty eurozóny prijali opatrenia na plnenie odporúčania týkajúceho sa hospodárskej politiky eurozóny na rok 2026, a to aj prostredníctvom svojich plánov obnovy a odolnosti. V prípade Lotyšska odporúčanie č. 1 pomáha pri vykonávaní prvého, druhého a tretieho odporúčania týkajúceho sa eurozóny, odporúčanie č. 2 pomáha pri vykonávaní štvrtého odporúčania týkajúceho sa eurozóny, odporúčanie č. 3 pomáha pri vykonávaní siedmeho, deviateho a desiateho odporúčania týkajúceho sa eurozóny, odporúčanie č. 4 pomáha pri vykonávaní siedmeho odporúčania týkajúceho sa eurozóny a odporúčanie č. 5 pomáha pri vykonávaní piateho odporúčania týkajúceho sa eurozóny.

TÝMTO ODPORÚČA, aby Lotyšsko v rokoch 2026 a 2027 prijalo opatrenia s cieľom:

1. Naďalej dodržiavať maximálne miery rastu čistých výdavkov, ktoré odporučila Rada 21. januára 2025, a zároveň využiť flexibilitu podľa národnej únikovej doložky, ktorú aktivovala Rada. Posilniť obrannú pripravenosť a súčasne zabezpečiť udržateľnosť dlhovej služby a efektívnosť výdavkov, ako aj postupnú úpravu rozpočtu s cieľom udržiavať výdavky na obranu na štrukturálne vyššej úrovni. Zabezpečiť, aby opatrenia prijaté na zmiernenie vplyvu zvýšenia cien energií boli dočasné, zamerané na ochranu zraniteľných domácností alebo na riešenie potrieb energeticky náročných podnikov, aby sa zachovali stimuly na úspory energie a aby sa zabezpečilo, že ich fiškálne náklady budú zlučiteľné so záväzkami vyplývajúcimi z fiškálneho rámca EÚ. Ozdraviť verejné financie, aby boli schopné zvládať potreby štrukturálnych výdavkov vrátane výdavkov na obranu a odolnosť voči hybridným hrozbám, zdravotnú starostlivosť a sociálnu ochranu, napríklad rozšírením zdaňovania na zdroje, ktoré sú menej škodlivé pre rast, podporou opatrení na presun neformálnych alebo nedeklarovaných činností do formálnej ekonomiky a zavedením postupov na presmerovanie výdavkov do prioritných oblastí na základe preskúmaní verejných výdavkov, a zároveň rozšírením ich rozsahu a ambície.

2. Zabezpečiť kontinuitu reforiem a investícií realizovaných v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti. Udržať dynamiku vykonávania programov politiky súdržnosti, vo vhodných prípadoch na základe prerozdelenia prostriedkov na strategické priority a flexibility, ktoré sa dohodli v kontexte strednodobého preskúmania rámca politiky súdržnosti. Riešiť jedinečné výzvy v oblasti sociálno-ekonomickej situácie, bezpečnosti a civilnej pripravenosti, ktoré postihujú najmä regióny na východnej vonkajšej hranici EÚ, čo zahŕňa aj potrebu investovať do infraštruktúry s dvojakým použitím.

3. Zlepšiť prístup malých a stredných podnikov k financovaniu, tiež mimo regiónu hlavného mesta, a to aj prostredníctvom stimulácie hospodárskej súťaže vo finančnom sektore a rozvoja kapitálového trhu. Uľahčiť digitalizáciu podnikov, najmä malých a stredných podnikov. Podnietiť súkromné investície do výskumu a inovácií, a to aj posilnením spolupráce medzi podnikmi a akademickou obcou, znížením administratívnej záťaže v rámci verejno-súkromných partnerstiev a podporou komercializácie výskumu a rozširovania inovácií.

4. Pokračovať v zavádzaní energie z obnoviteľných zdrojov, a to aj zlepšením povoľovania, určením oblastí vhodných na zrýchlenú výrobu energie z obnoviteľných zdrojov a podporou riešení nefosílnej flexibility. Zvýšiť energetickú efektívnosť a dekarbonizáciu budov. Urýchliť dekarbonizáciu dopravy, a to aj urýchlením dokončenia projektu Rail Baltica. Zvýšiť efektívne využívanie zdrojov a prechod na obehové hospodárstvo prostredníctvom ekologických inovácií a postupov udržateľného riadenia zdrojov.

5. Riešiť nedostatok pracovnej sily a požadovaných zručností, a to aj prostredníctvom cieleného zvyšovania úrovne zručností a rekvalifikácie dospelých s cieľom uspokojiť potreby trhu práce a zlepšiť pracovné podmienky. Posilniť sociálnu ochranu s cieľom znížiť chudobu a nerovnosť, a to aj zlepšením primeranosti starobných dôchodkov a prístupu ku kvalitným sociálnym službám. Posilniť primeranosť a dostupnosť zdravotného systému s cieľom zlepšiť výsledky v oblasti zdravia, a to aj zaistením primeraných ľudských a finančných zdrojov, rozšírením balíka zákonných dávok a znížením doplatkov a posilňovaním preventívnych zdravotných opatrení. Zvýšiť dostupnosť a kvalitu cenovo dostupného a sociálneho bývania, najmä mimo regiónu hlavného mesta.

V Bruseli 10. júla 2026

Za Radu

predseda

S. HARRIS